

3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

4. Мирошніченко Т.М. Загальні засади кримінального провадження як гарантія реалізації прав потерпілого під час кримінального процесуального доказування // Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2018. . Випуск 51. Том 2. С. 131–134.

5. Буртовий М. О. Процесуальні гарантії прав потерпілого на стадії досудового розслідування // Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності: V Всеукраїнська науково-практична конференція. Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2022. С. 564–568.

6. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 8 лют. 2019 р. № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text>.

7. Буртовий М. Прокурорський нагляд у забезпеченні права потерпілого на доступ до правосуддя у кримінальному провадженні // KELM, 2022. № 3. С. 124–129.

Хижний Богдан Віталійович,
аспірант кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

**ПРЕДМЕТ ЗЛОЧИННОГО ПОСЯГАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ
КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ
ПІДРОБЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ, ЯКІ ПОДАЮТЬ
ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ
ОСОБИ ТА ФІЗИЧНИХ ОСІБ – ПІДПРИЄМЦІВ**

Специфіка предмета кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності пов'язана зі способом та обстановкою їх вчинення, особою злочинця та іншими елементами механізму кримінального правопорушення, що відображається у криміналістичних характеристиках окремих їх видів (груп). Саме ці властивості предмета мають принципово важливе значення для окремих методик розслідування. Як зазначає А. Ф. Волобуєв, предмет злочинів у сфері економіки визначає не лише багаторазове зростання матеріальної шкоди від таких злочинів, а й обумовлює їх підвищену організованість, специфічні способи підготовки, вчинення і приховання, їх сліди, а також форми і засоби протидії правоохоронним органам. Ці чинники ускладнюють розслідування розкрадань, учинених з використанням фінансово-господарських механізмів, у порівнянні зі «звичайними» таємними чи відкритими формами заволодіння чужим майном [1, с. 40].

Сьогодні, законодавством встановлений порядок державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців, порядок легітимного документообігу, наповнення бюджетів різного рівня, облік зареєстрованих осіб – підприємців та ін. Відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» така реєстрація проводиться за місцезнаходженням юридичної особи або за місцем проживання фізичної особи – підприємця [2].

Відповідно до змісту ст. 205-1 КК України та ст. 24 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» вбачається, що предметом злочинного посягання можуть бути такі документи:

1) заповнена реєстраційна картка на проведення державної реєстрації юридичної особи, до якої може бути подана як додаток заява щодо обрання юридичною особою Спрощеної системи оподаткування та/або реєстраційна заява про добровільну реєстрацію як платника податку на додану вартість за формою, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику;

2) примірник оригіналу (ксерокопію, нотаріально засвідчену копію) рішення засновників або уповноваженого ними органу про створення юридичної особи у випадках, передбачених законом;

3) два примірники установчих документів (у разі подання електронних документів – один примірник);

4) документ, що засвідчує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації юридичної особи; у разі подання електронних документів для проведення державної реєстрації юридичної особи підтвердженням внесення плати за проведення державної реєстрації юридичної особи є примірник електронного розрахункового документа;

5) у випадках, що передбачені законом, крім документів, які передбачені ч. 1 ст. 24 цього Закону, додатково подається (надсилається) копія рішення до Антимонопольного комітету або Кабінету Міністрів України про надання дозволу на узгоджені дії або на концентрацію суб'єктів господарювання;

6) у разі державної реєстрації фермерського господарства крім документів додатково подається копія Державного акта на право приватної власності засновника на землю, або копія Державного акта на право постійного користування землею засновником, або копія договору про право користування землею засновником, зокрема на умовах оренди;

7) у разі державної реєстрації юридичної особи, засновником (засновниками) якої є іноземна юридична особа, додатково подається документ про підтвердження реєстрації іноземної особи в країні її

місцезнаходження, зокрема витяг із торговельного, банківського або судового реєстру;

8) якщо документи для проведення державної реєстрації юридичної особи подаються засновником останньої, додатково пред'являється його паспорт громадянина України або паспортний документ іноземця, якщо особою, уповноваженою засновником (засновниками) юридичної особи, – пред'являється її паспорт громадянина України або паспортний документ іноземця та надається документ, що засвідчує її повноваження, а в разі подання електронних документів документ, що засвідчує повноваження цієї особи, в електронній формі залучається до вищезгаданих документів [3, с. 876].

Наприклад, *04 лютого 2019 року у денний час доби ОСОБА_3, перебуваючи у приміщенні, яке розташоване за адресою: м. Київ, вул. Васильківська, 2, де здійснювала діяльність приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу ОСОБА_5, діючи умисно з корисливих мотивів за вказівкою нествановленої досудовим розслідуванням особи, внесла завідомо неправдиві відомості в документи, які відповідно до закону подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи, а саме у акт приймання-передачі часток і одноосібного рішення учасника від 04.02.2019 в частині придбання нею частки в статутному капіталі ТОВ «Мікленд» (код ЄДРПОУ 41625148), зміни місця знаходження товариства, призначення її директором та проведення державної реєстрації змін [4].*

Тут варто наголосити на ідентифікації осіб і перевірці дотримання дозвільних умов. Вирішення цих проблем повинно бути розподілено між органами нотаріату, державної реєстрації та власниками відповідних баз даних. Необхідно розробити механізми взаємодії Державної податкової служби, Бюро економічної безпеки, Мін'юсту та інших центральних органів виконавчої влади – власників спеціальних інформаційних систем чи документальних баз даних щодо запобігання таким кримінальним правопорушенням ще на стадії подання документів.

Можливість органів реєстрації в існуючих умовах значно менші ніж, у нотаріусів. Адже єдиним способом виключити можливість використання загублених паспортів чи паспортів померлих осіб (але не фальшивих!) є персональна явка власників паспортів, що дійсно протирічить міжнародним нормам довірительства, якщо це не обумовлено законодавством. Для нотаріуса така вимога є цілком природна, оскільки він зобов'язаний засвідчити дієздатність та правоздатність особи. Численні протести щодо реєстрації і обліку в податкових органах від підприємців пов'язані саме з такими явками, а не вимогами до довіреної особи подавати всі паспорти засновників та службових осіб. За кордоном в таких процедурах немає необхідності, оскільки відповіді на всі питання можна отримати з державних баз

даних про фізичних осіб без їх участі. У зв'язку з наведеним необхідно посилити відповідальність нотаріусів, які зобов'язані при посвідченні підписів перевіряти приналежність паспортів особам, які засновують юридичні особи, крім того, відповідальність органів, які зобов'язані вилучати паспорти померлих осіб, а також осіб, які направляються в місця ув'язнення [5, с. 76].

На нашу думку, головними механізмами запобігання створенню підприємств, що утворюються на основі недостовірних даних з метою ухилення податків, повинні бути такі заходи: відповідна перевірка достовірності даних на дореєстраційному етапі, тобто в органах нотаріату (з введенням кримінальної відповідальності нотаріусів); надання вищих пріоритетів у розробці відповідних автоматизованих баз даних, в першу чергу, Єдиної державної автоматизованої паспортної системи та доступу до них; боротьба з так званими «дутими» статутними фондами суб'єктів господарювання, для чого необхідно запровадити інститут оцінювачів майна та майнових прав; має провадитись органами державної влади, яким чинним законодавством надані відповідні повноваження. Саме від ефективної та плідної співпраці зазначених державних органів залежить боротьба з фіктивним підприємництвом.

Крім того, не передбачено ніякої відповідальності (кримінальної чи адміністративної) за підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців: керівників неприбуткових установ (організацій); керівників легальних СПД (контрагентів), які умисно користуються послугами фіктивних фірм, що укладають фіктивні угоди; фізичних осіб СПД з організаційно-правовою формою індивідуального підприємництва.

Список використаних джерел

5. Волобуєв А. Ф. Предмет розкрадання майна у сфері підприємництва як елемент криміналістичної характеристики злочинів даного виду. Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. 1998. Вип. 3. С. 39–43.

6. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців : Закон від 15.05.2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>.

7. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 1104 с.

8. Справа № 752/6025/20. Голосіївський районний суд м. Києва. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/752602520>.

9. Важинський В. М. Кримінально-процесуальні проблеми розслідування фіктивного підприємництва: нормативно-правовий аспект. Наше право. 2008. № 1. С. 74–78.